

RIIGIKOHUS

PÕHISEADUSLIKKUSE JÄRELEVALVE KOLLEEGIUM

KOHTUOTSUS

Eesti Vabariigi nimel

Kohtuasja number	3-4-1-33-13
Otsuse kuupäev	4. november 2013
Kohtukoosseis	Eesistuja Priit Pikamäe, liikmed Ott Järvesaar, Lea Laarmaa, Jaak Luik ja Jüri Pöld
Kohtuasi	Riigilõivuseaduse § 56 lõike 1 ja lisa 1 (1. jaanuarist 2009 kuni 31. detsembrini 2010 kehtinud redaktsioonis) põhiseaduslikkuse kontroll osas, milles tsiviilasjas hinnaga üle 2 000 000 krooni kuni 2 500 000 krooni tuli hagiavalduselt tasuda riigilõivu 115 000 krooni
Menetluse alus	Harju Maakohtu 19. juuli 2013. aasta määrus tsiviilasjas nr 2-10-15802
Asja läbivaatamine	Kirjalik menetlus

RESOLUTSIOON

Tunnistada, et riigilõivuseaduse (RT I 2006, 58, 439; RT I, 22.12.2010, 1) § 56 lõige 1 ja lisa 1 olid 1. jaanuarist 2009 kuni 31. detsembrini 2010 kehtinud redaktsioonis põhiseadusega vastuolus osas, milles tsiviilasjas hinnaga üle 2 000 000 krooni kuni 2 500 000 krooni tuli hagiavalduselt tasuda riigilõivu 115 000 krooni.

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. Aktsiaselts TKE GRUPP (pankrotis) pankrotihaldur esitas 5. aprillil 2010 Harju Maakohtule tsiviilasjas nr 2-10-15802 hagi Gatsby OÜ, CRANBROOK OÜ (pankrotis), Osaühingu Lamarin Grupp, J. Krebetsi ja V. Liakhovitskiy vastu tehingute tühisuse tuvastamiseks või alternatiivselt tehingute kehtetuks tunnistamiseks tagasivõitmise korras. Hageja palus end menetlusabi korras vabastada hagi esitamisel riigilõivu tasumisest, kuna ta on pankrotivõlgnik ja seega maksejõuetu.
2. Harju Maakohus jättis 19. aprilli 2010. aasta määrusega hageja menetlusabi taotluse rahuldamata ja kohustas teda tasuma riigilõivu 115 000 krooni 20 päeva jooksul määruse kättetoimetamisest alates. Kuivõrd hageja on hagi esitanud neli nõuet, millelt arvutatav hagi hind on tsiviilkohtumenetluse seadustiku (TsMS) § 125 ja § 134 lõike 1 kohaselt kokku 2 399 971 krooni 63 senti, siis tuleb riigilõivuseaduse (RLS) § 56 lõike 1 ja lisa 1 alusel tasuda hagi esitamisel riigilõivu 115 000 krooni.
3. Hageja esitas Harju Maakohtu 19. aprilli 2010. aasta määruse peale määruskaebuse, mille Tallinna Ringkonnakohus jättis 2. juunil 2010 rahuldamata. Hageja tasus 4. mail 2010 riigilõivu 1000 krooni ja 11. juunil 2010 lisaks 114 000 krooni.
4. Hageja esitas 18. aprillil 2013, menetluse ajal maakohtus, kohtule taotluse hagi hinnalt makstud riigilõivu põhiseaduslikkuse kontrollimiseks, seaduspärase riigilõivu määramiseks ja enammakstud riigilõivu tagastamiseks. Hageja leidis Riigikohtu praktikast juhindudes, et riigilõivuseadus on

põhiseadusega vastuolus osas, milles hagejat kohustati hagiavalduse esitamisel hagilt hinnaga 153 386 eurot 14 senti (2 399 971 krooni 63 senti) tasuma riigilõivu 7349 eurot 83 senti (115 000 krooni). Tasumisele kuuluvaks riigilõivuks tuleks lugeda praegu kehtiv riigilõiv 1600 eurot. Hageja palus tagastada enamakstud riigilõiv 5749 eurot 83 senti.

5. Harju Maakohus tunnistas 19. juuli 2013. aasta määrusega tsiviilasjas nr 2-10-15802 põhiseadusega vastuolus olevaks ja jättis kohaldamata RLS § 56 lõike 1 ja lisa 1 1. aprillist 2010 kuni 20. aprillini 2010 kehtinud redaktsioonis, mis koostoimes näevad ette kohustuse tasuda tsiviilasjas hinnaga kuni 2 500 000 krooni riigilõivu 115 000 krooni. Maakohus määras tasumisele kuuluvaks riigilõivuks kehtiva riigilõivuseaduse lisa 1 alusel 1600 eurot ja rahuldab hageja taotluse tagastada enamtasutud riigilõiv ning tagastas hagiavalduse esitamisel tasutud riigilõivust 5749 eurot 83 senti. Maakohus tugines oma määruks Riigikohtu riigilõivudealasele praktikale.

6. Harju Maakohtu määrus saabus Riigikohtusse 22. juulil 2013.

MENETLUSOSALISTE ARVAMUSED

7. Riigikogu põhiseaduskomisjon ja õiguskomisjon on seisukohal, et enne 1. juulit 2012 kehtinud riigilõivud olid põhiseaduse vastased.

8. Õiguskantsler leiab, et põhiseaduse § 15 lõike 1 esimese lause ning §-ga 11 ei ole kooskõlas hagiavalduse esitamise ajal kehtinud RLS § 56 lõige 1 koostoimes lisaga 1, mille alusel tuli tsiviilasjas hinnaga üle 2 000 000 krooni kuni 2 500 000 krooni maksta hagiavalduselt riigilõivu 115 000 krooni.

9. Justiitsminister leiab, et asjassepuutuvad sätted on põhiseadusega kooskõlas. Tsiviilasjades on riigilõivu üheks eesmärgiks riigi kohtupidamisele tehtavate kulutuste hüvitamine. Olemas on õigulik mehhanism maksejõuetu isiku riigilõivu tasumisest täielikult või osaliselt vabastamiseks.

KOHALDAMATA JÄETUD SÄTTED

10. Riigilõivuseaduse (RT I 2006, 58, 439; RT I, 22.12.2010, 1) § 56 "Hagiavalduse, avalduse ja kaebuse läbivaatamine" lõige 1:

"Hagiavalduse esitamisel tasutakse riigilõivu lähtuvalt hagi hinnast käesoleva seaduse lisa 1 järgi või kindla summana."

11. Lisa 1 riigilõivuseaduse juurde „Riigilõivu täismäärad avalduse esitamise eest tsiviilkohtumenetluses (kroonides)" (1. jaanuarist 2009 kuni 31. detsembrini 2010) väljavõte:

Tsiviilasja hind kuni, k.a	Riigilõivu täismäär
2 000 000	[---]
2 500 000	115 000

KOLLEEGIUMI SEISUKOHT

12. Säte, mille põhiseaduspärasust Riigikohus hindab, peab olema vaidluse lahendamisel asjassepuutuv (põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduse (PSJKS) § 14 lõige 2).

13. Harju Maakohus tunnistas riigilõivuseaduse vaidlusalused sätted põhiseaduse vastaseks ja jättis kohaldamata 19. juuli 2013. aasta määrusega tsiviilasjas nr 2-10-15802, vaadates läbi ja rahuldades hageja 18. aprilli 2013. aasta avalduse tagastada hagiavalduselt enamtasutud riigilõiv ning tunnistada riigilõivumäär põhiseadusvastaseks. Hageja oli esitanud 5. aprillil 2010 Harju

Maakohtule hagiavalduse ja tasunud hagi hinnalt 2 399 971 krooni 63 senti riigilõivu 115 000 krooni.

14. Kolleegium leiab, et hageja avalduse lahendamise ajal Harju Maakohtus olid RLS § 56 lõige 1 ja lisa 1 alates 1. jaanuarist 2009 kuni 31. detsembrini 2010 kehtinud redaktsioonis asjassepuutuvad sätted osas, mis nägid ette, et hagiavalduselt hagi hinnaga üle 2 000 000 krooni kuni 2 500 000 krooni tuli tasuda riigilõivu 115 000 krooni. Harju Maakohus on need riigilõivuseaduse sätted tunnistanud põhiseadusega vastuolus olevaks põhjendamatult kitsalt ajavahemiku osas 1. aprillist 2010 kuni 20. aprillini 2010. Riigilõivu määr 115 000 krooni hagi hinna puhul üle 2 000 000 krooni kuni 2 500 000 krooni kehtis 1. jaanuarist 2009 kuni 31. detsembrini 2010.

15. Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium tunnistas 12. septembri 2013. aasta otsusega asjas nr 3-4-1-18-13 praegu vaidlustatuga sama lõivumäära põhiseadusvastaseks. Seetõttu tunnistas kolleegium PSJKS § 15 lõike 1 punktile 5 tuginedes, et riigilõivuseaduse (RT I 2006, 58, 439; RT I, 22.12.2010, 1) § 56 lõige 1 ja lisa 1 olid 1. jaanuarist 2009 kuni 31. detsembrini 2010 kehtinud redaktsioonis põhiseadusega vastuolus osas, milles tsiviilasjas hinnaga üle 2 000 000 krooni kuni 2 500 000 krooni tuli hagiavalduselt tasuda riigilõivu 115 000 krooni.

Priit Pikamäe

Lea Laarmäa

Jaak Luik

Jüri Pöld